

Nieuwe hoogleraar wil meer aandacht voor preventie van kanker

Interview met Monique van Leerdam

zie pagina 5

Stijging in eiwitspiegels indicatie voor vroege borstkanker

Interview met Wilma Mesker

zie pagina 14

Nationale Longkanker Symposium

20 januari 2023

zie pagina 20

2023 ASCO Genitourinary Cancers Symposium

16 tot 18 februari 2023

zie pagina 32

MEDICAL DELTA

Medical Delta-hoogleraren: bruggenbouwers tussen techniek en kliniek

DR. MARTEN DOOPER | WETENSCHAPSJOURNALIST

Afgelopen november zijn acht hoogleraren geïnaugureerd als 'Medical Delta-hoogleraar'. Hiermee hebben zij een aanstelling aan zowel een medische kennisinstelling (Leids Universitair Medisch Centrum/Universiteit Leiden, Erasmus MC/Erasmus Universiteit Rotterdam) als aan een technische (TU Delft). Vier van hen vertellen wat hun onderzoek kan betekenen voor de oncologie en de (extra) waarde van Medical Delta hierbij.

Voor wie het niet (meer) helder voor ogen staat: Medical Delta, wat is dat ook al weer? Medical Delta is zo'n vijftien jaar geleden ontstaan als een informele samenwerking tussen in technologie geïnteresseerde medici en in medische onderwerpen geïnteresseerde technologen van de universitaire kennisinstellingen in Zuid-Holland: TU Delft, Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)/Universiteit Leiden

en Erasmus MC/Erasmus Universiteit Rotterdam. Die samenwerking is gaandeweg uitgegroeid en geformaliseerd tot een officiële organisatie met een bestuur, een wetenschappelijke raad en een maatschappelijke raad. Naast de genoemde universitaire kennisinstellingen zijn inmiddels ook vier hogescholen in Zuid-Holland verbonden aan Medical Delta.

"De rode draad binnen Medical Delta is het

Gijse Koenderink

(foto: © Michel ter Wolbeek/De Beeldredacteur)

bevorderen van de interactie tussen de klinici en technologen, om zo te komen tot technologie die bijdraagt aan betere, snellere of meer kosteneffectieve gezondheidszorg", omschreef bestuursvoorzitter prof. dr. Frank Willem Jansen

veel onderling contact. Hierdoor is er volop gelegenheid om samen met anderen nieuwe producten te ontwikkelen."

Steuntje in de rug

Al met al zijn er inmiddels ongeveer 360 wetenschappers verbonden aan Medical Delta. Onder hen 32 'Medical Delta-hoogleraren', van wie er afgelopen november acht werden aangesteld. Medical Delta-hoogleraren hebben een aanstelling bij ten minste twee van de vijf academische instellingen die binnen Medical Delta zijn vertegenwoordigd, doorgaans een aanstelling in Rotterdam of Leiden én een aanstelling in Delft.

Zoals prof. dr. Marion Smits, sinds 2018 hoogleraar Radiologie aan het Erasmus MC en sinds afgelopen november tevens hoogleraar Neuro-radiologie aan de TU Delft. Speerpunt van haar onderzoek is te komen tot tumordiagnostiek

“ Voor mijzelf is het nog vanzelfsprekender dat ik me bij elk onderzoek afvraag: wat kan Delft of wat kan Leiden hier nog aan bijdragen? ”

MARION SMITS

in een interview voor de website DOQ onlangs de missie van Medical Delta. "Ik beschouw Medical Delta als een warenhuis waarin verschillende winkeltjes zijn gevestigd. Elk van die winkeltjes heeft zijn eigen specialiteiten, maar doordat ze onder één dak verkeren, is er

LEES VERDER OP PAGINA 3

Marion Smits

(foto: © Jesse Kraal/De Beeldredacteur)

Tijd voor adjuvante behandeling?

Binnen vijf jaar na nefrectomie krijgt ca. 50% van de patiënten een recidief. Bij zo'n 90% van deze mensen gaat het om metastasen.¹

msdconnect.nl/curatief-behandelen-rcc

2022

Diagnose
pT3 met N0, M0

2022

Nefrectomie

2026

Follow-up
controle,
geen recidief
of metastasen

2027

Terugkeer
van RCC

1. Sundaram et al. Clinical and economic burdens of recurrence following nephrectomy for intermediate high- or high-risk renal cell carcinoma: A retrospective analysis of Surveillance, Epidemiology, and End Results-Medicare data. J Manag Care Spec Pharm. 2022 Oct;28(10):1149-1160. doi: 10.18553/jmcp.2022.22133. Epub 2022 Sep 1

MEDICAL DELTA

VERVOLG PAGINA 1

zonder daarvoor tumorweefsel uit de patiënt te moeten halen. Zij wil dat doel bereiken door het (nog) verder verbeteren en verfijnen van de mogelijkheden van beeldvormde technieken, in het bijzonder MRI. "Radiologie is natuurlijk een vakgebied dat zich vanaf het ontstaan ervan bevindt op het snijpunt van de

“Betrokken onderzoekers kunnen gemakkelijker over en weer in de keuken kijken”

GIJSJE KOENDERINK

medische en technische wereld. Zo was de grondlegger van het vak, Wilhelm Röntgen, een natuurkundige. Ik onderhoud dan ook al lange tijd tal van contacten met onderzoekers in Delft en Leiden, onder andere als medeprogrammaleider van het onderzoeksprogramma Medical Delta Cancer Diagnostics 3.0. De formele aanstelling nu als hoogleraar in Delft, en daarmee als Medical Delta-hoogleraar, voelt daarbij als een extra steuntje in de rug bij deze samenwerking. Het is nu nog logischer dat we

samenwerken. Voor mijzelf is het nog vanzelfsprekender dat ik me bij elk onderzoek afvraag: wat kan Delft of wat kan Leiden hier nog aan bijdragen? En dat geldt ook omgekeerd: de partners in Delft of Leiden zullen samenwerking met het Erasmus MC nog meer vanzelfsprekend gaan vinden.”

Vreemde eend in de bijt

Voor biofysicus prof. dr. Gijsje Koenderink is het Medical Delta-hoogleraarschap vooral een mogelijkheid om haar onderzoek naar mechanische krachten in en op weefsel meer van medische context te voorzien. "Als biofysicus ben ik voor medici natuurlijk een vreemde eend in de bijt. Ik houd me bezig met kwantitatief onderzoek naar de mechanische eigenschappen van levende cellen. Het doel daarvan is een relatie te leggen tussen de moleculaire processen die zich in de cellen afspelen en de mechanische eigenschappen van de cellen. Zodoende hopen we beter te kunnen begrijpen wat er gebeurt in de meer complexe context van een compleet orgaan of weefsel. Aanvankelijk deed ik dit onderzoek in een heel natuurkundig gerichte omgeving, het AMOLF Instituut in Amsterdam. Sinds 2019 ben ik hoogleraar aan de TU Delft, waar we in een meer biologisch georiënteerde omgeving metingen doen aan

Ariane Briegel

(foto: © Michel ter Wolbeek/De Beeldredacteur)

levende cellen en hun interacties binnen weefsels. Nu ik ook ben verbonden aan het Erasmus MC, krijgen we meer contact met de medische wereld, waardoor we onze basale kennis kunnen koppelen aan klinische vraagstellingen. Zoals de vraag in hoeverre verstoringen in mechanische eigenschappen bijdragen aan de mogelijkheid van een tumorcel zich in zijn omgeving te handhaven, uit te groeien tot een tumor en te metastaseren. Mijn benoeming als Medical Delta-hoogleraar stimuleert de samenwerking tussen het meer medisch georiënteerde Erasmus MC en de meer technisch georiënteerde TU Delft. Betrokken onderzoekers kunnen gemakkelijker over en weer in de keuken kijken.”

Frisse blik

Wat heel inspirerend is in deze functie van bruggenbouwer tussen techniek en kliniek is dat je in contact komt met onderzoekers uit velden waarmee je voorheen nooit in contact bent geweest, voegt prof. dr. Ariane Briegel toe. Zij bestudeert als hoogleraar Ultrastructuurbiologie in het NeCEN te Leiden op elektronenmicroscopisch niveau hoe levende bacteriën interactie vertonen met hun directe omgeving. De kennis die dit oplevert kan klinisch van nut zijn, bijvoorbeeld om de groei van bepaalde

bacteriën in of op het lichaam af te remmen of juist te stimuleren. Met behulp van een subsidie van KWF Kankerbestrijding is zij samen met het Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie nu een onderzoek gestart naar de bruikbaarheid van *E. coli*-bacteriën als biosensor om in urine biomarkers van neuroblastoomcellen te 'ruiken'.

“Mensen uit andere disciplines hebben vaak een frisse blik op het onderwerp en stellen onverwachte vragen”

ARIANE BRIEGEL

“Door mijn aanstelling nu als hoogleraar aan de TU Delft kom ik specialisten tegen uit heel andere vakgebieden. Voor beide kanten is dit weliswaar wennen, bijvoorbeeld aan elkaars vaktaal, maar het is ook een bron van nieuwe ideeën en inspiratie. Als je steeds in je eigen onderzoeksveld blijft hangen, dreigt het gevaar dat je gaandeweg vastroest in je ideeën en opvattingen. Mensen uit andere disciplines hebben vaak een frisse blik op het onderwerp en stellen onverwachte vragen. Dat is spannend,

Lioe-Fee de Geus-Oei

(foto: © Michel ter Wolbeek/De Beeldredacteur)

Colofon

Oncologie Up-to-date verschijnt zesmaal per jaar en wordt via controlled circulation kosteloos aangeboden aan medisch en verpleegkundig specialisten en arts-assistenten die bij de behandeling van kanker betrokken zijn, zoals anesthesisten, chirurgen, dermatologen, gastro-enterologen, gynaecologen, hematologen, internisten, kinderartsen, KNO-artsen, longartsen, pathologen, radiotherapeuten, urologen en ziekenhuisapothekers.

Oncologie Up-to-date is een medisch wetenschappelijk nieuwsblad. Het doel van het nieuwsblad is medisch en verpleegkundig specialisten, en geïnteresseerden op de hoogte te brengen van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van onderzoek naar kanker.

Oncologie Up-to-date is gedrukt op het natuurpapier BalancePure® Offset en is FSC-gecertificeerd, draagt het EU eco-label en is verouderingsbestendig volgens ISO 9706.

Redactieraad

Prof. dr. M. Verheij, radiotherapeut-oncoloog, Nijmegen, voorzitter redactieraad
Dr. I. Desjar, internist-oncoloog, Nijmegen
Dr. P.H.M. Elkhuisen, radiotherapeut-oncoloog, Amsterdam
Prof. dr. J. Fütterer, interventieradioloog, Nijmegen
Prof. dr. L.F. de Geus-Oei, nucleair geneeskundige, Leiden
Prof. dr. K. Grünberg, patholoog, Nijmegen
Prof. dr. ir. J.J.M. van der Hoeven, internist-oncoloog
Dr. A. Jager, internist-oncoloog, Rotterdam
Dr. M.C.J.C. Legdeur, internist-hematoloog/oncoloog, Enschede
Prof. dr. V.E.P.P. Lemmens, epidemioloog, Eindhoven
Prof. dr. A.A. van de Loosdrecht, internist-hematoloog, Amsterdam
H.A.M. van Muilekom, MANP, verpleegkundig specialist, Amsterdam
Prof. dr. M. van Noesel, kinderoncoloog, Utrecht
Dr. T.M. de Reijke, uroloog, Amsterdam
Prof. dr. E.F. Smit, longarts, Leiden
Prof. dr. V.M.C.W. Spaander, MDL-arts, Rotterdam
Drs. T.G. Steenbruggen, aios Interne geneeskunde, Nieuwegein
Prof. dr. C.J.H. van de Velde, oncologisch chirurg, Leiden
S. Verhage, MANP, verpleegkundig specialist, Den Bosch
Prof. dr. R.P. Zweemer, gynaecoloog-oncoloog, Utrecht

Aan dit nummer werkten mee:

A. Danen, M. Dooper, S. Ensering, C. Foeken, M. de Haan, T. Hafmans, B. Hagenaars, R. Heemskerck, A. Jagt, J. Kraal, P. Lagro, M. de Leeuw, Michiel de Fotografie, NFP Photography, C. Paus, M. Pulles, E. van Rijswijk, K. Scheerders, A. Taal, D. de Veld, R. van der Voort, F. van Wijck, M. ter Wolbeek, N. Wubben

Uitgever en redactie

Uitgeverij Jaap
 Postbus 60334, 1320 AJ Almere
 Website: www.oncologie.nl
 E-mail: liasmit@uitgeverij-jaap.nl
 LinkedIn: [Oncologie.nl](https://www.linkedin.com/company/oncologie.nl)
 Tel.: 06 - 14 63 76 09

Advertenties

Uitgeverij Jaap
 E-mail: tomsmit@uitgeverij-jaap.nl
 Tel.: 06 - 43 15 68 31

Abonnementen

Abonnementen voor Nederland en België:
 € 59,50 per jaar, exclusief 9% btw (van toepassing op bedrijven en medisch specialisten die niet in aanmerking komen voor kosteloze toezending). Kosten losse nummers op aanvraag.

Copyright

© Uitgeverij Jaap, Almere.
 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of overgenomen worden door middel van druk, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aansprakelijkheid

Redactie en uitgever zijn niet aansprakelijk voor de inhoud van de onder auteursnaam opgenomen artikelen of van de advertenties.

Toezending en adreswijzigingen

Uw gegevens zijn afkomstig van IQVIA. Voor meer informatie of indien u er geen prijs op stelt in de toekomst mailingen van Uitgeverij Jaap te ontvangen, kunt u contact opnemen met IQVIA, Postbus 23595, 1100 EB Amsterdam Zuidoost, afdeling Data Maintenance, via nl.onekey@iqvia.com of via telefoonnummer 035 69 55 355. Het IQVIA's privacybeleid is te raadplegen via www.iqvia.com/about-us/privacy

Oplage: 5.000 ex.
ISSN-nummer: 1879-8829
Vormgeving: Artee Grafische Vormgeving
Drukwerk: Wilco Boeken en Tijdschriften, Amersfoort

Voorwoord

Voor u ligt de nieuwe uitgave van *Oncologie Up-to-date*, boordevol interessante artikelen.

Het openingsartikel wordt gewijd aan de Medical Delta-hoogleraren. Het doel is om bruggen te bouwen tussen klinici en technologen om zo te komen tot betere, snellere of meer kosteneffectieve gezondheidszorg. In het kader van het Integraal Zorgakkoord is dit laatste van groot belang. De klinisch technologen is hard nodig bij het verbeteren van de gezondheidszorg. Verderop in deze editie wordt een mooi praktijkvoorbeeld van een technische innovatie beschreven. Door gebruik te maken van beeldnavigatie steeg het percentage radicale verwijderingen van een recidief rectumcarcinoom van 50% naar 80%.

In dit nummer is er volop aandacht voor preventie, diagnostiek en behandeling van kanker.

Ook in bredere zin komt er steeds meer aandacht voor preventie binnen de gezondheidszorg (Natio-

naal Preventieakkoord). Ondanks deze aandacht zijn er nog te weinig concrete afspraken gemaakt. Prof. dr. Monique van Leerdam draagt enkele mogelijke oplossingen aan.

Per jaar krijgen 1.500 patiënten de diagnose 'primaire tumor onbekend' (PTO). Deze patiënten doorlopen een lang en belastend diagnostisch proces. De nieuwe tracer [¹⁸F]-fluoro-*fibroblast-activation-protein-inhibitor* wordt ingezet om de diagnostiek te verbeteren en te versnellen, wat een mooie ontwikkeling is.

Met onze behandelingen streven wij altijd naar zo min mogelijk morbiditeit. Ook op dit gebied worden verschillende ontwikkelingen beschreven. Zo laat de Tribute-studie veelbelovende resultaten zien. Door blaasspoelingen met het BCG-vaccin uit te voeren, kun je het aangeboren immuunsysteem trainen bij patiënten met niet-spierinvasieve blaaskanker. Mogelijk draagt dit ook positief bij aan

klinische uitkomsten. Meerdere studies geven aanknopingspunten om de behandeling van blaaskanker verder te verbeteren door het trainen van de immuniteit.

Dit is slechts een kleine greep uit de interessante bijdragen. Namens de gehele redactieraad van *Oncologie Up-to-date* wens ik u veel leesplezier met dit nummer en luisterplezier met de podcasts toe!

Jurgen Fütterer, interventieradioloog

MEDICAL DELTA

want dat kan leiden tot nieuwe inzichten en je onderzoek een nieuwe draai geven.”

Minder strikte scheiding

Voor nucleair geneeskundige prof. dr. Lioe-Fee de Geus-Oei is haar Medical Delta-benoeming al haar derde hoogleraarschap. In 2013 werd zij benoemd aan de Universiteit Twente, in 2015 aan het LUMC en nu ook aan de TU Delft. “Je ziet dat in de loop der jaren de scheiding tussen technische en medische instituten minder strikt is geworden. Dat is mooi, want in de dagelijkse praktijk is die scheiding ook niet zo strikt. Neem mijn eigen vakgebied, de nucleaire geneeskunde. Dat bevindt zich op het snijpunt van de geneeskunde, natuurkunde, scheikunde, biochemie en farmacie. Het is voor verdere ontwikkeling van het vakgebied belangrijk dat je gemakkelijk in beide werelden terecht kunt. Door mijn aanstellingen aan zowel de medische als de technische instituten stap ik gemakkelijk binnen bij mensen die werken aan bijvoorbeeld nog gevoeliger detectoren voor de scanners, *artificial intelligence* om

de data te interpreteren, nieuwe PET-tracers, et cetera. Ik ben door de aanstellingen aan de technische universiteiten ook ‘één van hen’. Andersom kan ik de technologen gemakkelijk in contact brengen met de medische wereld, zodat zij hun innovaties optimaal kunnen af-

“ Ik ben door de aanstellingen aan de technische universiteiten ook ‘één van hen’ ”

LIOE-FEE DE GEUS-OEI

stemmen op de klinische behoeften en daadwerkelijk in de praktijk kunnen testen. Dat het snijvlak tussen kliniek en techniek boeiend is, blijkt overigens ook uit de grote interesse voor de studie Klinische technologie. Dit jonge vakgebied wordt sinds 2003 aan de Universiteit Twente en sinds 2014 aan de Medical Delta-universiteiten gedoceerd. Klinisch technologen zijn het soort professionals dat hard nodig is bij het verbeteren van de gezondheidszorg.

Na hun afstuderen zijn deze BIG-geregistreerde klinisch technologen zeer gewild op de arbeidsmarkt.”

Boegbeelden

Dat de vier onlangs benoemde Medical Delta-hoogleraren allen vrouw zijn, is overigens geen toeval, stelde Frank Willem Jansen in het eerder genoemde interview. “Het is een erkenning voor het werk en onderzoek dat vrouwelijke wetenschappers verrichten binnen Medical Delta. Medical Delta-hoogleraren zijn de boegbeelden van ons samenwerkingsverband. We hopen dat we hiermee jonge vrouwelijke wetenschappers en besturen van universiteiten inspireren om het aantal vrouwelijke wetenschappers in de top te verhogen.” ■

REFERENTIES

1. Medical Delta. Te raadplegen via www.medicaldelta.nl
2. Medical Delta verbindt medische en technologische domein. Te raadplegen via www.doq.nl/medical-delta-verbindt-medische-en-technologische-domein/

Marion Smits, Gijse Koenderink, Ariane Briegel en Lioe-Fee de Geus-Oei

(foto: © De Beeldredacteur)